

LBRIS

We know
books

FUNDAȚIA EUROPEANĂ TITULESCU

NICOLE TITULESCU
DISCURSURI PARLAMENTARE

Cuvânt înainte de
Adrian NĂSTASE

Ediție de
Gheorghe SBÂRNĂ și Dumitru PREDA

CETATEA DE SCAUN
EDITURA

FUNDAȚIA EUROPEANĂ TITULESCU

Coperta & layout: Dan Mărgărit

Ilustrații: Biblioteca Academiei Române

Arhiva Istorică a MAE

Fundația Europeană Titulescu

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

TITULESCU, NICOLAE

Nicolae Titulescu : discursuri parlamentare / ed.: Gheorghe Sbârnă și
Dumitru Preda ; cuv. înainte: Adrian Năstase. - Târgoviște : Cetatea de
Scaun, 2025

Conține bibliografie

ISBN 978-606-537-795-0

I. Sbârnă, Gheorghe (ed.)

II. Preda, Dumitru (ed.)

III. Năstase, Adrian drept (ed.)

32

ISBN 978-606-537-795-0

©Editura Cetatea de Scaun®, Târgoviște, 2025

editura@cetateadescaun.ro, www.cetateadescaun.ro

Tipărit la Editura Cetatea de Scaun

CUPRINS

<i>Nicolae Titulescu: puterea cuvântului bine rostit sau arta angajamentului în serviciul țării</i> (Adrian Năstase)	7
<i>Nicolae Titulescu: The Power of the Well-Spoken Word or the art of Commitment in the Service of the Country</i> (Adrian Năstase)	11
<i>Nicolae Titulescu: le pouvoir de la parole bien dite ou l'art de l'engagement au service de la patrie</i> (Adrian Năstase)	15
Notă asupra ediției	19
Editorial Note	21
Note sur l'édition	23
Studiu introductiv/Introductory Study/ Étude introductif .	27
Lista documentelor	59
List of documents.....	61
Liste des documents	63
Ilustrații / Illustration / Illustration	315
Indice de nume / Index des noms / Index of Names	326

STUDIU INTRODUCATIV

Personalitatea eminentă a tânărului om politic Nicolae Titulescu, care – prin primul său discurs parlamentar – impresionase atât de adânc pe toți cei prezenți la dezbaterile Camerei Deputaților din 20 decembrie 1913, avea să se impună ca om de stat și diplomat de talie internațională, gândirea sa profundă, inovatoare și activitatea sa prodigioasă lăsându-ne o moștenire de netăgăduită valoare și actualitate.

Nicolae Titulescu s-a născut la 4 martie 1882, în familia magistratului Ion Titulescu (1838-1883), fost prefect de Dolj în timpul Războiului de Independență (1877-1878) și apoi deputat în Parlamentul României, și a Mariei Titulescu (1850-1924, născută Urdăreanu). El a urmat cursurile școlii primare și liceale în orașul natal. Perseverența și tenacitatea cu care se pregătea, unite cu excepționala capacitate de a-și însuși orice disciplină, au permis tânărului elev să obțină cele mai valoroase premii școlare, să devină o adevărată mândrie a profesorilor și colegilor săi din orașul Băniei.

După absolvirea cursurilor liceale la renumitul Colegiu „Carol I”, cu cele mai importante distincții, Titulescu a plecat la Paris pentru a studia științele juridice. Timp de cinci ani, șederea în capitala Franței a fost pentru el un prilej de a studia, cu ambiție și temeinicie intelectuală, nu numai disciplinele juridice din programul renumitei Facultăți de Drept a Universității din Paris, dar și cursurile Școlii de Științe Politice, care vizau studii aprofundate de istorie politică, de istorie diplomatică, economie și de finanțe. Aureola lui de student eminent s-a extins după ce, în

anul 1903, la un concurs al studenților în drept, era distins cu premiul „Ernest Beaumont”, iar în 1905 obținea și titlul de doctor cu teza *La théorie des droits éventuels*, în fața comisiei prezidată de renumitul profesor de Drept civil Marcel Planiol.

Anii studenției au prilejuit, totodată, românului Titulescu stabilirea unui contact nu numai cu mediul universitar, dar și cu însuși chipul de a gândi și a trăi al poporului francez, cu viața politică, socială și culturală a Franței. În acest sens, potrivit propriilor mărturii, mergea foarte des la ședințele deschise ale Camera Deputaților, în care se perindau la tribună proeminente personalități politice ale vremii: Jean Jaurès, Georges Clemenceau, Alexandre Ribot, Raymond Poincaré, Aristide Briand, Alexandre Millerand, Louis Barthou etc. Pe cei mai mulți dintre ei îi va cunoaște direct și va colabora în anii Marelui Război și apoi în viața politică și diplomatică interbelică.

Atât în țară, ca și în străinătate, Nicolae Titulescu a studiat cu ambiția și perseverența proprie oamenilor care simt că au de îndeplinit o înaltă misiune; astfel el și-a format și consolidat o vastă cultură, nu numai juridică. Revenit în țară, s-a înscris în barou, profesând cu strălucire avocatura, dar a ales și cariera didactică universitară, mai întâi la Universitatea din Iași și apoi la Universitatea din București.

În egală măsură, încă din primii ani ai absolvirii studiilor universitare, el a manifestat o sporită atracție pentru studiul chestiunilor social-economice. Temeinic pregătit profesional și dornic de a contribui la propășirea țării sale, Titulescu avea să încerce să adere la unul din partidele politice ale vremii și astfel să se integreze în viața publică internă. Secția Partidului Național-Liberal din Craiova, căreia i s-a adresat în 1907, i-a respins, însă, cererea de înscriere deoarece liderii secției s-au temut că vor fi eclipsați de personalitatea noului candidat. Refuzat de liberali, s-a

adresat șefului Partidului Conservator-Democrat, Take Ionescu, care i-a acceptat oferta cu satisfacție.

Astfel, Nicolae Titulescu avea să debuteze în viața parlamentară românească în 1912, la vârsta de 30 de ani fiind ales deputat al Colegiului I din județul Romanați¹. Timp de un deceniu, el nu va mai părăsi această orientare politică, dovedind nu numai atașament față de obiectivele promovate de partidul său, dar și o atitudine critică și constructivă în problemele generale ale României.

În toți acei ani de profunde încercări și transformări geopolitice internaționale, ce aveau să culmineze cu desfășurarea Primului Război Mondial, îl întâlnim pe Titulescu ca participant activ la dezbaterile în Parlament a celor mai stringente și controversate probleme ale României, alături de mari personalități publice, precum: Nicolae Iorga, Titu Maiorescu, Nicolae Filipescu, Alexandru D. Xenopol, Barbu Șt. Delavrancea, Constantin C. Bacalbașa ș.a. Din primele sesiuni ale forului legislativ suprem al țării, seriozitatea și maturitatea soluțiilor pe care el le propunea și le argumenta, pornind de la o adâncă cunoaștere a acestora și dintr-o competentă interpretare a legilor țării, aveau să fie mereu dublate, după cum mărturiseau peste ani unii din colaboratorii săi, de un minunat har al rostirii în limba română. Titulescu posedea un vocabular extrem de variat și de bogat, o știință a cuvântului articulat cu precizie și eleganță. Forma discursurilor sale se va dovedi întotdeauna impecabilă, fiind pusă în serviciul unui fond de gândire profundă temeinic

¹ „Desbaterile Adunării Deputaților” (în continuare DAD), sesiunea ordinară 1912-1913, ședința din 29 noiembrie 1912, p. 14.

argumentat, având la bază, reiterăm din nou, o impresionantă erudiție².

Primul său discurs parlamentar l-a ținut, așa cum am subliniat, la 20 decembrie 1913, în calitate de raportor la adresa de răspuns la Mesajul Tronului, intitulat *Poziția României față de evenimentele din Balcani*. Pentru pregătirea acestuia Titulescu a studiat problemele pe care urma să le trateze, prin cercetarea dezbaterilor parlamentare incluse în colecția „Monitorului Oficial”, în perioada 1867-1912. Printr-o asiduă consultare a documentelor respective, ca și a altor mărturii contemporane, el s-a pus la curent cu viața politică a României moderne, precum și cu genul de oratorie a vremii³.

Tratând în fața Adunării Deputaților poziția României față de evenimentele din Balcani (1912-1913), raportorul a făcut mai întâi o analiză aprofundată a evoluției crizei balcanice în totalitatea ei, precum și a poziției pe care s-a situat guvernul în fața conflictului în derulare. În examinarea contextului istoric și a dinamicii raporturilor din regiune, efectuată cu minuție, se remarcă definirea noțiunii-cheie, atât de prezentă în activitatea diplomatică a lui Nicolae Titulescu, și anume tratativele diplomatice: „Negociațiunile. Aici, desigur, voi găsi formularea punctului de vedere românesc în rezolvarea chestiunii balcanice”⁴. Făcând elogiul practicii diplomatice de referință, el evidențiază faptul că această acțiune „presupune o adevărată artă, căci nu există sarcină mai grea ca aceea de a împăca demnitatea unei țări care cere ceva cu obligațiunea pentru ea de a rămâne pașnică. Tratările

² Nicolae Titulescu, *Opera politico-diplomatică, 1 ianuarie 1937-31 decembrie 1937*, partea a III-a, Fundația Europeană Titulescu, București, 2007, p. 2 045.

³ *Ibidem*.

⁴ DAD, nr. 15/15 ianuarie 1914, *sesiunea ordinară 1913-1914*, ședința din vineri 20 decembrie 1913, p. 233-240 (întregul discurs). Cf. Nicolae Titulescu, *Discursuri*, Editura Științifică, București, 1967, p. 103.

diplomatice primate în lumina țelului urmărit, pun în evidență o serie de calități din partea acelor care le-au adus: abilitatea, claritatea, energia și măsura [...] Acuzațiunea adusă acțiunii diplomatice că a fost nedumerită și șovăielnică nu mă sperie”⁵. Modalitățile pașnice de soluționare a crizei balcanice, de stingere a efectelor războaielor dintre statele din această regiune a Europei au fost înfățișate de tânărul orator cu toată vigoarea, evidențiind, în același timp, rolul pozitiv care revenea României în opera de edificare a unor raporturi amicale între statele din sud-estul continentului. În acest sens, el își exprima, în partea finală a discursului său, convingerea că „în politica externă România are de azi înainte o datorie bine definită: să lucreze fără preget ca opera Conferinței de Pace de la București să fie păstrată și consolidată. Pentru aceasta, o politică de raporturi amicale între toate statele și o politică de strânsă prietenie cu statele de peste Dunăre se impune. Din acest punct de vedere un început strălucit al acestei politici îl constituie rezultatul fericit, pe care l-a obținut intervențiunea noastră în pacea greco-turcă și care va rămâne primul act concret prin care, în timp de pace, România și-a exercitat influențe în afară! [...] România nu poate fi mare în afară decât în măsura în care e tare înăuntru”⁶.

Discursul tânărului parlamentar s-a bucurat de înalte aprecieri în rândurile membrilor Camerei Deputaților. Multe însemnări ale contemporanilor consemnează și arta oratorului. Take Ionescu, care reprezentase un model de elocință pentru Titulescu, remarcă în continuare, în articolul publicat în ziarul „La Roumanie” din 23 decembrie 1913: „Limbajul său este elegant și de o perfectă corectitudine. Și această formă impecabilă este pusă în slujba unei gândiri deopotrivă clară și profundă, care nu-l părăsește niciodată,

⁵ Nicolae Titulescu, *Discursuri*, p. 105.

⁶ *Ibidem*, p. 110.

nici chiar în clipele de cea mai mare emoție. Asemeni tuturor adevăraților oratori, Titulescu improvizează. Să ne înțelegem bine, însă: un discurs ca al lui este cu siguranță fructul unei mari și serioase strădanii, dar al unei elaborări depuse asupra ideilor și nu asupra cuvintelor. [...] Ca toți marii oratori, Titulescu nu se mulțumește să fie bine înfipt în terenul discuției. Firește, poartă discuții polemice, mânuiește ironia, manevrează cu spirit, strivește prin logica sa, nu ignoră nici unul din mijloacele pe care arta cuvântului le pune la îndemâna celor aleși”.

În amintirile sale, Savel Rădulescu, unul din apropiații săi colaboratori, referindu-se la elocința lui Nicolae Titulescu ținea să remarce: „Verbul său era ușor, clar, logic, precis, fluent, elegant, când fermecător, când sever și incisiv, plin de o vioiciune, o spontaneitate și un elan captivant, iar în replica ce dădea adversarului s-ar spune că părea și mai prestigios și mai strălucitor. Spiritul său de adâncă analiză sau de sinteză se îmbina într-o bogăție de idei și o profunzime de gândire, pe care o îmbrăca într-o elocință adesea caldă, adesea pasionantă și cu ecouri emotive; știa să dea rostirii sale o deosebită claritate, viață și culoare; iar când trebuia, nici severitatea incisivă, nici chiar vehemența stăpânită nu lipseau, știind însă să le armonizeze cu deosebită îndemănare”⁷.

Studierea cu atenție a discursurilor pe care Nicolae Titulescu le-a prezentat în Parlamentul țării în următoarele decenii, în diferitele înalte atribuții deținute, ne oferă un tablou complet asupra concepției și a poziției sale față de principalele probleme interne ale României la începutul secolului al XX-lea, îndeosebi asupra chestiunilor agrară, electorală și financiară. Adversar al structurilor rigide, el a căutat să introducă în dezbaterile parlamentare necesitatea unor îndreptări cu măsuri capabile să

⁷ Savel Rădulescu, *Nicolae Titulescu – diplomat*, în *Diplomați iluștri*, vol I, Editura Politică, București, 1969, p. 386.

aducă înnoiri în organizarea statală, pe care să o adapteze cerințelor vremii. Această orientare s-a reflectat pregnant în cel de-al doilea discurs susținut în Adunarea Deputaților, la 20 aprilie 1914, consacrat integral problemei modificărilor Constituției, potrivit cu necesitățile apărute în evoluția realităților concrete ale statului român. Legea fundamentală a Țării, după concepția Titulescu, nu putea să determine „viața economică și politică de toate zilele [...] decât cu prețul unei adaptări periodice și strânse la toată mobilitatea diversă și la toate nuanțele fugare ale vieții”⁸.

Caracteristica generală a organizării României la acea dată, potrivit observației sale, evidenția „un dezechilibru între instituțiile democratice introduse acum o jumătate de veac și viața de fapt a societății românești, un gol profund între clasa conducătoare și masele conduse [...] De o parte, o clasă restrânsă, cultivată, în progres continuu, care dirijează treburile publice, identificându-și viața febrilă cu aceea a statului și care, dând impresia plăcută a proprietății și a civilizațiunii, trăiește aproape exclusiv din exploatarea pământului sau din venitul statului. De cealaltă parte, o clasă numeroasă, incultă, cu lipsuri incomparabile cu starea de civilizațiune, ducând parcă o viață în afară de aceea a statului și neavând ca mijloc de trai decât munca agricolă aridă, și încă aceasta de multe ori iluzorie, din cauza insuficienței pământului propriu, a sporirii mereu crescânde a numărului brațelor și a unui început de transformare capitalistă a marii culturi”⁹.

Cu o cuprinzătoare competență, Titulescu a pledat în mod argumentat nevoia introducerii unor modificări constituționale, pentru a face astfel posibilă – sub raport juridic – adoptarea unei

⁸ „Monitorul Oficial” (București), nr. 17, DAD, nr. 41/23 aprilie 1914, *sesiunea ordinară 1914*, ședința din duminică 20 aprilie 1914, p. 758.

⁹ *Ibidem*, p. 759.

ample reforme agrare prin exproprierea marilor moșieri, precum și acordarea dreptului de vot universal. „Sporirea proprietății țărănești – sublinia strălucitul profesor și jurist – trebuie legată de sporirea vieții politice. Or, viața politică se desfășoară întreagă în jurul dreptului de vot”. Iar organizarea electorală „trebuie să răspundă unei singure idei: aceleia de justiție! Din momentul ce națiunea este suverană și își exercită suveranitatea prin delegațiune, just este ca toți membrii ei, capabili de a exprima o voință, să participe la recrutarea organului care o reprezintă”¹⁰. Această măsură constituia un act necesar și pentru rezolvarea unei acute probleme sociale, deoarece așa cum el însuși afirma „din momentul ce națiunea este suverană și își exercită suveranitatea prin delegațiune, just este ca toți membrii ei capabili de a exprima o voință să participe la recrutarea organului care o reprezintă”¹¹.

Ca parte integrantă a problematicii social-politice, introducerea votului universal, alături de reforma agrară, era o măsură destinată să aducă o anumită dreptate maselor largi și să le permită un minim de acces la viața politică a țării. Situându-se pe această poziție înaintată, la fel ca și alte grupări politice din România, Titulescu vedea în adoptarea celor două mari reforme o operă necesară pentru progresul general al Țării.

După izbucnirea Primului Război Mondial în vara anului 1914 și declararea neutralității de guvernul român (1914-1916), Nicolae Titulescu s-a angajat într-o amplă campanie de susținere a necesității intrării României în luptă alături de statele Antantei, pentru eliberarea Transilvaniei. Discursul rostit la Ploiești, în ziua de 4 mai 1915, a devenit de atunci celebru prin invocarea și definirea Ardealului drept inima ființei naționale în România întregită: „Din împrejurările de azi, România trebuie să iasă

¹⁰ Ibidem, p. 764.

¹¹ Ibidem, p. 765.

întreagă și mare! România nu poate fi întreagă fără Ardeal; România nu poate fi mare fără jertfă!

Ardealul e leagănul care i-a ocrotit copilăria, e școala care i-a făurit neamul, e farmecul care i-a susținut viața. Ardealul e scânteia care aprinde energia, e mutilarea care strigă răzbunare, e fățarnicia care cheamă pedeapsa, e sugrumarea care cere libertatea! Ardealul e romântismul în restriște, e întărirea care îndepărtează vrăjmașul, e viața care cheamă viața!

Ne trebuie Ardealul ! Nu putem fără el ! Vom ști să-l luăm și, mai ales, să-l merităm!”¹².

Intrarea României în Marele Război la 14/27-15/28 august 1916, de partea coaliției Antantei, prin declanșarea propriului efort de eliberare și unitate națională, avea să marcheze începutul unui capitol decisiv în devenirea sa istorică. Un capitol, de asemenea, în care Nicolae Titulescu a scris istorie. La 10 iulie 1917, el a fost desemnat ministru de Finanțe în guvernul de uniune națională prezidat de Ion I.C. Brătianu, cabinet în care Take Ionescu ocupa funcția de vicepreședinte al Consiliului de Miniștri. Primul său mandat ministerial s-a încheiat însă curând, la 29 ianuarie 1918, în circumstanțele complexe ale armistițiului cu Puterile Centrale și ale negocierilor de pace ale Rusiei bolșevice cu acestea, odată cu demisia guvernului Brătianu.

În vara anului 1918 Nicolae Titulescu pleacă la Paris („trenul Take Ionescu”), unde acționa centrul politic al emigrației române care avea să determine în statele aliate un curent de opinie favorabil obiectivelor sale naționale. Aici, în capitala Franței, el își va inaugura cu mult succes noul său tărâm de activitate, cel al politicii externe și al diplomației. După ce la 6 septembrie 1918 se înființa Consiliul Național Român ca organism provizoriu în

¹² Nicolae Titulescu, *Discursuri*, p. 142.

închegarea mișcării de emancipare a românilor din străinătate, la 3 octombrie același an avea să se constituie *Consiliul Național al Unității Românești* (CNUR), în frunte cu Take Ionescu, ca organ reprezentativ de conducere a forțelor politice din emigrație. În lunile octombrie-noiembrie 1918 guvernele Puterilor Aliate și Asociate aveau să admită CNUR ca partener în pregătirea Conferinței de Pace. Printre cele 24 personalități care îl alcătuiau, precum părintele Vasile Lucaciu, Dr. Ioan Cantacuzino, Sever Bocu, George Moroianu, G.G. Mironescu, Traian Vuia, Ioan Ursu, se număra și Nicolae Titulescu, ca o recunoaștere a meritelor sale deosebite în promovarea idealului unirii.

În perioada imediat următoare, Titulescu a contribuit prin conferințe, articole de presă, cuvântări, scrisori și mai ales contacte personale cu diferiți oameni politici și de stat, oameni de cultură, ziariști, inclusiv cu reprezentanți ai națiunilor din Imperiul Habsburgic în proces de destrămare, la realizarea obiectivelor înscrise în programul de activitate al acestei forțe politice patriotice.

Într-un context internațional tensionat, caracterizat de profunde transformări geo-politice, pe care Conferința de Pace de la Paris (1919-1920) îl va evidenția, tânărul om politic român, împreună cu alți fruntași ai mișcării naționale, va întreprinde o serie de călătorii în Franța și Italia, de susținere mai întâi a reintrării României în război de partea Antantei (noiembrie 1918), în continuare militând pentru repatrierea legiunilor române formate în Occident, care să participe la apărarea voinței populare exprimate la Chișinău, Cernăuți și Alba Iulia în cursul anului 1918.

În aprilie 1920, i se încredințează misiunea de Prim-delegat la Conferința de Pace de la Paris, calitate în care, la 4 iunie 1920, a semnat împreună cu Dr. Ioan Cantacuzino, Tratatul de Pace de la

Trianon, prin care s-a consfințit recunoașterea unirii Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului cu România¹³.

După reîntoarcerea sa din Franța, la scurt timp, în aceeași lună, el era numit pentru a doua oară ministru de Finanțe în guvernul condus de Generalul Alexandru Averescu (13 iunie 1920 - 16 decembrie 1921). În această funcție, Nicolae Titulescu s-a dedicat cu entuziasm elaborării unui nou și modern regim fiscal în România. Ideea necesității și a pregătirii unei reforme financiare îl preocupase în anii din urmă atât în țară, cât și în Franța. Aici, el a depus mari eforturi pentru a culege informații temeinice referitoare la principiile și conținutul tehnic al viitoarei reforme, cercetând un vast material documentar și consultând numeroși experți financiari din țările apusene. În mai 1920, el îi mărturisea lui Take Ionescu: „Eu am lucrat mult aici în direcția finanțelor; am – nu știu ce valorează – dar am un program întreg. Nu mă pot înhăma însă la așa ceva decât după un anumit timp și numai într-un guvern în care să se poată munci, iar nu numai intriga”¹⁴. Având în vedere posibilă sa absență de la deschiderea sesiunii Parlamentului și a prezentării Mesajului Tronului, el reamintea liderului conservator-democrat necesitatea de a informa Corpurile Legiuitoare asupra preparativelor ce se făceau pentru elaborarea reformei fiscale. În acest sens, îi cerea ca Mesajul Tronului să fie semnat de el însuși, în calitate de a ministru de Finanțe, iar, în al doilea rând, ca documentul respectiv să cuprindă „în mod expres”

¹³ *Trianon, Trianon! Un secol de mitologie politică revizionistă*, coord. Vasile Pușcaș, Ionel N. Sava, Editura Școala Ardeleană, Cluj-Napoca, 2020, passim; *Tratatul de la Trianon și destinul României Mari*, coord. Sabin Drăgulin, Meridiane Print, Iași, 2021, passim.

¹⁴ Apud Ion M. Oprea, *Nicolae Titulescu*, Editura Științifică, București, 1966, p. 63.

ideea că guvernul Averescu va prezenta Parlamentului „proiectul reformei integrale a finanțelor României”¹⁵.

Coordonatele esențiale ale **reformei financiare**, dictată de nevoile sociale, economice și fiscale și care avea ca scop general să realizeze un sistem unitar de impozite, valabil pentru toate provinciile unite cu România în anul 1918, au fost reflectate în remarcabilul discurs rostit de Nicolae Titulescu în Adunarea Deputaților la 10 iunie 1921.

Înfăptuirea unui asemenea obiectiv constituia un imperativ major mai ales dacă avem în vedere că în acei ani de început al perioadei interbelice, în România întregită coexistau patru sisteme financiare, ceea ce însemna patru modalități de stabilire a sarcinilor fiscale ce reveneau contribuabililor din aceeași țară. „Or – așa cum evidenția Titulescu – dacă se poate trăi provizoriu cu patru sisteme administrative deosebite, dacă se poate trăi provizoriu cu patru coduri civile deosebite, nu se poate trăi cu patru regimuri fiscale deosebite, fără a nu atinge grav condițiunile producției naționale și simțul dreptății”¹⁶. Prin unificarea fiscală, înscrisă în preconizata reformă, se urmărea stabilirea unui nivel mediu al impozitelor, rezultat din creșterea celor existente în Vechiul Regat și reducerea impozitelor din celelalte provincii, în care nivelul sarcinilor fiscale fusese până atunci foarte ridicat¹⁷.

Reforma financiară supusă dezbaterii Adunării Deputaților purta și un caracter social care se degaja din tendința ei de a repartiza, după principiul echității, sarcinile fiscale și de a atenua privilegiile care domneau încă în domeniul repartizării obligațiilor

¹⁵ Ibidem.

¹⁶ Adunarea Deputaților, *Reforma financiară*. Discursul D-lui Nicolae Titulescu, ministrul Finanțelor, rostit în ședința de la 10 iunie 1921, București, 1921, p. 27. Vezi și scrisoarea lui N. Titulescu adresată Generalului Alexandru Averescu, la 31 decembrie 1922.

¹⁷ Ibidem, p. 54.

fiscale asupra contribuabililor: „Un regim în care impozitul cel mai general, birul, este deopotrivă pentru sărac ca și pentru bogat; un regim în care omul dator plătește statului o dare egală cu cel avut, liber de orice sarcini; un regim în care proprietatea imobiliară duce greutățile fiscale, iar proprietatea mobilă, sub pretextul dezvoltării economiei noastre naționale, crește sub ochii noștri în chip amețitor, ferită aproape de foarfecile fiscalului; un regim în care veniturile mari ale muncii, cele profesionale, nu plătesc mai nimic, cele și mai mari, ale muncii [...] mai liniștite, remunerate prin tantieme și jetoane sunt complet exonerate, atunci când cel mai umil salariu e izbit de un impozit de 3%, un asemenea regim fiscal trebuie dărâmat de noi dacă nu vrem să fim dărâmați noi de el, mai ales în ceasul în care sufragiul universal dă glas puternic exigențelor justiției ...”¹⁸.

În afară de impozitul pe venit, reforma preconizată de Titulescu stabilea un sever impozit progresiv asupra capitalului însuși. Scopul acestui impozit era să obțină o reducere atât a capitalurilor dobândite înainte de 1914 cât și a capitalurilor acumulate în perioada Primului Război Mondial. Greutatea cea mai mare a acestui impozit urma să fie suportată de marile capitaluri ale îmbogățitorilor de război. În acest sens el declara că: „Pe cât mă veți vedea de conciliant la cotele impuse asupra averii dinainte de 1914, pe cât mă veți vedea de conciliant la normele de evaluare ale acestei averi, căci pentru a ști dacă cineva e îmbogățit de război, trebuie să știi ce a avut înainte de 1914 și ce are azi, pe atât mă veți găsi de intransigent cu privire la reducerea cotelor pentru acei care au dobândit averea de la 1914 încoace, fie prin simplul efect al norocului, fie prin speculă, fie prin exercițiul spurcat al puterii publice”¹⁹.

¹⁸ Ibidem, p. 26-27.

¹⁹ Ibidem, p. 36-37.